

II Międzynarodowa Konferencja „Opieka hospicyjna – dziś i jutro” – 14 października 2017 r., Białystok

Urszula Kościuczuk¹, Piotr Jakubów¹, Dominik Andrzej Panasiuk², Agnieszka Mijalska²

¹Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

²Studenckie Koło Naukowe przy Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Adres do korespondencji:

Urszula Kościuczuk, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, ul. Macierzanki 10, 15-586 Białystok,
e-mail: urszula.kosciuczuk@umb.edu.pl

W październiku 2017 r. w Hospicjum Stacjonarnym „Dom Opatrzności Bożej” w Białymstoku odbyła się II Międzynarodowa Konferencja „Opieka hospicyjna – dziś i jutro”, która była kolejnym, już szóstym, spotkaniem z cyklu „Leczenie Bólu oraz postępowanie terapeutyczne u pacjentów hospicyjnych”. Głównymi tematami poprzednich konferencji były m.in.: współczesna farmakoterapia bólu i objawów somatycznych, zastosowanie metod ultrasonograficznych i metody leczenia inwazyjnego w hospicjum oraz opieka paliatywna w kardiologii i kardiochirurgii. Inauguracja współpracy międzynarodowej w ramach cyklu „Opieka hospicyjna – dziś i jutro”, odbyła się w 2016 r. na Białorusi, a w tym roku konferencja międzynarodowa została zorganizowana po raz pierwszy w Polsce.

Honorowym patronatem konferencję w Białymstoku objęli Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku prof. dr hab. Adam Jacek Krętowski oraz Prezes Okręgowej Izby Lekarskiej w Białymstoku – prof. dr hab. Janusz Kłoczko. Organizatorami spotkania byli: dr n. med. Tadeusz Beszta-Borowski – prezes Towarzystwa Przyjaciół Chorych „Hospicjum”, dr n. med. Piotr Jakubów – konsultant wojewódzki w dziedzinie medycyny paliatywnej, dr n. o zdrowiu Agata Panas – konsultant wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa opieki paliatywnej oraz dr n. med. Dorota Elżbieta Kazberuk – przewodnicząca Podlaskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Onkologicznego.

Swoją obecnością uczestników zaszczylicili oraz wykazali się aktywnym udziałem w moderacji i prowadzeniu dyskusji podczas paneli tematycznych: prof. dr hab. Maria Winnicka z Zakładu Patofizjologii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, prof. dr hab. Janusz Braszko z Zakładu Farmakologii Klinicznej oraz prof. dr hab. Adam Hołownia z Katedry Farmakologii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

W trzech sesjach podjęto zagadnienia dotyczące aktualnych problemów organizacji opieki paliatywnej oraz leczenia chorych. Konferencję rozpoczął dr n. med. Piotr Jakubów uroczystym przywitaniem

wszystkich prelegentów i uczestników oraz przedstawił główne zagadnienia konferencji, która podzielona była na trzy bloki tematyczne.

Pierwszy panel tematyczny rozpoczęła dr n. med. Maryna Rubach z Instytutu Radioterapii Centrum Onkologii w Warszawie wykładem o aktualnych wytycznych postępowania w terapii bólu nowotworowego. Doktor Rubach jako jedyna przedstawicielka Polski w Komitecie Naukowym *European Society for Medical Oncology* (ESMO) przedstawiła założenia europejskiego programu rozwoju medycyny paliatywnej w onkologii. Ciekawym zagadnieniem było omówienie wytycznych ESMO we wdrażaniu zasad medycyny paliatywnej w onkologii ujętych w kolejno publikowanych *Clinical Practice Guidelines: Supportive and Palliative Care*. Następnie dr Karolina Klimowicz z Hospicjum w Białymstoku przedstawiła interesujące opisy przypadków farmakoterapii bólu, w tym bólu przebijającego, w warunkach hospicjum domowego. Kolejne wykłady poświęcone były zastosowaniu radioterapii w medycynie paliatywnej. Doktor hab. med. Ewa Sierko z Białostockiego Centrum Onkologii przedstawiła zasady stosowania radioterapii, z zakresu zagadnień medycyny paliatywnej, a następnie dr n. med. Dominika Hempel zaprezentowała opisy przypadków. Zamknięciem tej sesji był wykład dr n. med. Jana Szafranca dotyczący filozoficznych aspektów pomocy osobom chorym, który zwrócił uwagę na niebezpieczeństwo uprzedmiotowienia życia ludzkiego i posługując się szerokimi przykładami z literatury, podkreślił rolę szacunku i miłości do człowieka, z czym związana jest opieka hospicyjna. Swój wykład *Słowa-wzruszenia – uczynki w posłudze hospicyjnej* dr Szafraniec wydał w osobnej publikacji konferencyjnej „Opieka hospicyjna – dziś i jutro” w formie interesującej krótkiej monografii.

Kolejna sesja podkreśliła znaczenie międzynarodowych aspektów współpracy w zakresie medycyny paliatywnej. Na sesję zgłosili wystąpienia wykładowcy z hospicjum stacjonarnego w Wilnie oraz z hospicjów: stacjonarnego, domowego dla dorosłych, a także hospicjum dla dzieci w Grod-

nie. Prezentacje zgłosili również goście z hospicjum stacjonarnego w Budapeszcie oraz z hospicjum na Ukrainie. Dyrektor siostra Michaela Rak jako pierwsza przedstawiła historię ruchu hospicyjnego w Wilnie. Siostra jest dyrektorem i założycielem pierwszego hospicjum stacjonarnego na Litwie. Przedstawiła interesujący, profesjonalny film o działalności i tworzeniu hospicjum oraz w osobnej prezentacji omówiła problemy i sukcesy pracy pierwszego hospicjum na Litwie. Film był również prezentowany w programach telewizyjnych w Polsce.

Doktor Anna Staniewska, dr Kłwdija Krawczyk oraz dr Regina Babicka zaprezentowały zasady organizacji ośrodków hospicyjnych dla dorosłych i dzieci oraz metody wsparcia bliskich i rodzin osób pozostających pod opieką paliatywną rodzin w Grodnie, na Białorusi. Doktor Staniewska omówiła aktualną hospicyjną opiekę ambulatoryjną na Białorusi na przykładzie z Grodna. Dyrektor Olga Wieliczko podzieliła się informacjami o działalności dobroczynnej Organizacji Grodzieńskiego Dziecięcego Hospicjum.

Kolejną przedstawiono nagranie o działalności Hospicjum Stacjonarnego i Domowego w Budapeszcie, a w imieniu dr Barbary Kollo prezentację przedstawił dr Beszta-Borowski. Następnie odczytano list od prezesa Stowarzyszenia Lekarzy Polskiego Pochodzenia w Łucku, na Ukrainie, dr Sergiusza Prokopiuka, o działalności hospicyjnej w tym kraju.

W ostatniej prezentacji w sesji swoimi doświadczeniami i problemami związanymi ze współtworzeniem pierwszego w Białymstoku ośrodka hospicyjnego podzielił się dr n. med. Tadeusz Beszta-Borowski. Przedstawił imponujące dane statystyczne świadczące o ogromie włożonej pracy, a także wzrastającym zapotrzebowaniu na opiekę hospicyjną w regionie podlaskim. Warto podkreślić, że pracę Hospicjum „Dom Opatrzności Bożej” zaczynało od niewielkiego drewnianego budynku przy ul. Świętojańskiej 1C w Białymstoku, którego uroczyste otwarcie miało miejsce 13 maja 1992 r. i było ono pierwszym stacjonarnym hospicjum w Polsce z łóżkami przeznaczonymi dla chorych ze skrajną, zaawansowaną, zagrażającą życiu chorobą nowotworową. Obecnie nowy budynek hospicjum przy ul. Sobieskiego 1 w Białymstoku imponuje rozmachem i liczbą leczonych chorych dochodzącą do 70. Forma architektoniczna oraz organizacyjna hospicjum, polegająca na stworzeniu kilku niezależnych pododdziałów, tzw. gniazd, pozwala na indywidualizację opieki i zapewnia intymność chorym, pomimo dużej liczby pozostających w tym samym czasie w hospicjum. O dynamice rozwoju świadczą zaawansowane prace nad stworzeniem filii hospicjum w Turośli Kościelnej, obok Białegostoku, z przeznaczeniem dla pacjentów z innymi chorobami niż schorzenia nowotworowe. Na uroczystą kolację i otwarcie tej placówki zaprosił dr Tadeusz Beszta-Borowski.

Na zakończenie drugiej sesji nastąpiło uroczyste podpisanie umowy o współpracy w zakresie aktywizacji i organizacji ruchu hospicyjnego, w którym uczestniczyli: Olga Wieliczko, dyrektor Dobroczynnej Organizacji – Grodzieńskie Dziecięce Hospicjum w Grodnie oraz dr Tadeusz Beszta-Borowski z ramienia Hospicjum Stacjonarnego „Dom Opatrzności Bożej” w Białymstoku.

W trzecim panelu podkreślono interdyscyplinarny charakter medycyny paliatywnej. Na wstępie dr n. med. Piotr Jakubów podjął dyskusję, zadając pytanie o konieczności objęcia opieką paliatywną pacjentów z chorobami innymi niż nowotworowe. Doktor n. med. Mariusz Ciołkiewicz przedstawił zasady prowadzenia postępowania rehabilitacyjnego u pacjentów pozostających pod opieką hospicyjną. Ciekawymi doświadczeniami o specyfice ruchu hospicyjnego na terenach wiejskich podzielił się dr n. med. Paweł Grabowski z Podlaskiego Hospicjum Onkologicznego im. św. Proroka Eliasza w Nowej Woli. W kolejnej części dr n. med. Małgorzata Mojsak z Samodzielnej Pracowni Laboratorium Obrazowania Molekularnego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku kierowanej przez dr Dorotę Rabsztyn-Jurgielewicz przedstawiła możliwości zastosowania oraz interpretacji badań PET, PET-TK oraz PET-MRI w diagnostyce zaawansowania choroby nowotworowej. Uzupełnieniem trzeciej sesji były wystąpienia wolontariuszy – studentów ze Studenckiego Koła Naukowego przy Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Agnieszka Mijalska przedstawiła wyniki analizy dotyczącej hospitalizacji w Hospicjum Stacjonarnym „Dom Opatrzności Bożej” w Białymstoku w 2016 r. W badanym okresie większość (ponad 80%) kierowanych do hospicjum chorych stanowili pacjenci z rozpoznaniem choroby nowotworowej. W gorącej dyskusji dr Helena Kuleszo-Kopystecka z Hospicjum Stacjonarnego „Dom Opatrzności Bożej” w Białymstoku podkreśliła, że rozpoznanie J.96.1, przyjęte w kwalifikacji do objęcia opieką hospicyjną jako jedną z chorób innych niż nowotworowe w załączniku do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej, nie oddaje adekwatnego stanu chorego i podstawowego rozpoznania choroby, na jaką cierpi chory, a jest jedynie statystycznym określeniem stanu, świadczącym o współwystępującej niewydolności oddechowej w ciężkiej zagrażającej życiu chorobie. Jednakże tylko takie rozpoznanie, obok kardiomiopatii, AIDS, chorób demielinizacyjnych oraz trudnych do leczenia odleżyn, kwalifikuje obecnie do objęcia opieką hospicyjną – zauważył dr Beszta-Borowski. W kolejnym referacie student Dominik Andrzej Panasiuk przedstawił doniesienie wstępne z analizy autorskiej ankiety dotyczącej sto-

sunku społeczeństwa do stosowania leków opioidowych w terapii bólu przewlekłego. Zwrócono uwagę na pełną akceptację stosowania leczenia lekami opioidowymi pacjentów z chorobą nowotworową i mniejsze u pacjentów z chorobą inne niż choroby nowotworowe. Zauważono zróżnicowanie w akceptacji leczenia w zależności od wykształcenia medycznego lub jego braku, co świadczy o istotnej roli w uświadamianiu społeczeństwa o możliwościach farmakologicznego leczenia bólu przewlekłego. Po wystąpieniach studentów wolontariuszy głos zabrała opiekun Studenckiego Koła Naukowego – dr Urszula Kościuczuk, która przedstawiła wyniki analizy dotyczącej stosowania leków opioidowych w Poradni Leczenia Bólu. Zastosowanie leków opioidowych w leczeniu bólu jest zasadne. Zwraca uwagę szeroki zasób środków stosowany u chorych z bólem przewlekłym, co świadczy o dobieraniu indywidualnej terapii opioidowej zależnej od problemu chorobowego oraz stanu chorego. Podkreślono, że użycie leków opioidowych w Polsce jest nadal jednym z najniższych w Europie.

Bardzo ciekawym wystąpieniem była prezentacja dr n. o zdrowiu Agaty Panas z Kliniki Onkologii i Hematologii Dziecięcej Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku *Ból u dziecka w opiece paliatywnej*. W interesujący sposób omówiono historyczną i współczesną wiedzę o diagnozowaniu oraz leczeniu bólu u dzieci. Zwrócono uwagę, że historycznie nie zawsze leczono ból u dzieci, wręcz narażając wielokrotnie dzieci na niepotrzebne cierpienie podczas procedur diagnostycznych i leczniczych. Współcześnie zasady leczenia bólu u dzieci są ustalone i stosowane, obejmują leki opioidowe w każdej grupie wiekowej.

Zakończeniem konferencji było wystąpienie konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie medycyny paliatywnej dr. n. med. Piotra Jakubów, który podsumował interdyscyplinarny charakter medycyny paliatywnej, podziękował serdecznie wszystkim prelegentom i uczestnikom za uwagę oraz z optymizmem i radością zaprosił na kolejne spotkania z zagadnieniami medycyny paliatywnej w 2018 r. Konferencja została uznana za udaną i zakończoną. Obecność ponad setki uczestników świadczy, że tematy wykładów, dyskusje i spotkania po wystąpieniach oraz dyskusje kularowe są bardzo potrzebne i integrują lokalne środowisko medyczne w dziedzinie medycyny paliatywnej. Organizatorów niezmiernie cieszy fakt czynnego uczestniczenia w konferencji studentów medycyny oraz ich aktywny udział poprzez przygotowanie i wygłoszenie referatów. Daje to nadzieję na przyszłość, że rozpoczęta i wykonywana ogromna praca dla dobra chorego będzie kontynuowana przez młode pokolenia, dlatego zapraszamy studentów do pracy w hospicjum – są bardzo potrzebni.